

*Szolnoki Tudományos Közlemények XII.
Szolnok, 2008.*

Dr. BATHÓ EDIT

ÜZENET A MÚLTBÓL A JÁSZBERÉNYI KRIPTALELETEK A TUDOMÁNY SZOLGÁLATÁBAN

A jászberényi Nagyboldogasszony templom kriptáját 1782. július 28-án nyitották meg, ekkor szentelte fel gróf Eszterházy Károly püspök. Ezt követően ide temetkeztek a város jeles polgárai, s a közéletben jelentős szerepet játszó személyek (jászkapitányok, papok, orvosok, táblabírók, jegyzők) és családtagjaik. A kriptában közel száz kriptafülkét alakítottak ki.

A betemetés után fatáblákra festették, később pedig vörös márványtáblára vésték az ott nyugvó személynevét. A kripa napjainkban is működik, a régi kriptafülkék közül azonban mintegy negyvenötöt semmilyen tábla nem jelölt már, így a katolikus egyház engedélyével 2007 februárjában megkezdődhetett a jeltelen kriptafülkék szakszerű feltárása, amelyet a Jász Múzeum irányításával régész, antropológus, néprajzos, valamint temetkezési szakemberek végeztek.

A kriptafülkék feltárása során rendkívül értékes 18-19. századi leletanyag került napvilágra. Különösen érdekesek voltak a festett, illetve gömbölyű fejű vas illetve fehér porcelán szögekkel kivert koporsók, amelyeken olvashatók voltak a nevek, ennek köszönhetően azonosítani lehetett az elhunyt személyt, sőt a halotti anyakönyvvel összevetve, még bővebb információk birtokába is juthattunk.

A kriptában mérhető magas páratartalom sajnálatos módon a csontokat teljesen szétporlasztotta, csupán nagyon kevés épnek nevezhető csont maradt fenn. Ugyanakkor elfogadható állapotban kerültek elő a különböző ruhadarabok, textíliák.

A feltárt koporsókból elsősorban jelentős néprajzi anyag, elsősorban textília került napvilágra, amely rendkívül fontos információkkal szolgál Jászberény 18- 19. századi viseletét illetően. A ruhadarabok közül különösen értékesek a csipkével borított fátyolfőkötők, a selyemből, taftból készült, különleges szabású ún. *haló ruhák*, a vállkendők, ruhagallérok és kötények.

A férfiruhák közül kevesebb maradt épségben. Aránylag jó állapotban maradt meg egy posztóból készült, zsinóros nadrág és dolmány, a hozzá járó nyakravalóval együtt.

Egyes ruhadaraboknál tökéletesen megfigyelhető a rafinált szabásminta, öltéstechnika és a díszítési mód is. Viseleti kurióznak számít a 18 éves korában, villámcsapás miatt 1794-ben elhunyt Kállai István koporsójában talált széles karimájú, magas tetejű posztókalap, ami szinte teljesen épen került elő. Különösen nagy számban maradtak meg lábbelik is: bőrcipők, steklis sarkú, ráncos csizmák, selyem papucsok.

Minden koporsóban találtunk imakönyvet, amelyek 1842-ig kivétel nélkül kinyitva kerültek az elhunyt ölébe. Különösen nagy változatosságot mutattak a kezekre kulcsolt olvasók is.

2007. második felében önkormányzati, minisztériumi és pályázati támogatással elkezdődött a 146 kriptalelet restaurálása, amely közül Kállai István 1794-ből származó posztókalapja, Mizsei Klára 1802-es főkötője, valamint a festett koporsók már elkészültek.

A jászberényi kriptaleleteinek legfőbb jelentősége abban rejlik, hogy nagyon ritkán adódik lehetőség 18-19. századi feltárásokra. Hiszen ez az időszak már nem kimondottan a hagyományos régészet idősávjába tartozik, hanem az újkori régészet és a történeti néprajz területét öleli fel.

A néprajz szempontjából pedig azért is különösen fontos, mert bizonyos tárgynevek csak a levéltári forrásokból ismertek (pl. haló ruha, fátyol főkötő stb.), e feltárás során azonban tárgyi formában is megismerhetők és megvizsgálhatók. Jövőbeni tervünk, hogy a restaurált leleteket a Jász Múzeumban egy látványos kiállítás keretében a nagyközönség előtt bemutathassuk.

ABSTRACT

Mrs Edit BATHÓ: Message From The Past – Findings of a Vault in Jászberény in the Service of Science

The vault of the Nagyboldogasszony Church of Jászberény was opened up in July 28, 1782 – in the same time, it was sanctified by Earl and Bishop Károly Eszterházy. Later on, illustrious Civils of the city, people who played an important role in public life (Jász Captains, clericals, doctors, magistrates and lawyers) and their family members were buried here. Nearly hundred chambers took place in the vault.

After the burial, the name of the person was painted on a wooden panel, or later on it was graved into a scarlet marble table. Today, the vault still operates, but 45 of the old chambers are no more signed by any tables. Thus, having the permission of the Catholic Church several archeologists, anthropologists, ethnographers and morticians started the excavations of the signless vaults in February, 2007.

In the pursuance of the excavations, remarkably precious findings – such as painted coffins with porcelain nails, textiles, footwear, prayer-books and rosaries – came to light.

Indeed, the main importance of our action lies in the fact that there is a very rare opportunity to analyse 18th-19th century findings; simply because this period does not belong to the period of traditional archeology, but it already covers the issues of modern archeology and historical ethnography.

In the near future, we plan to introduce the restored findings to the visitors within the frames of a spectacular exhibition in the Jász Museum.